

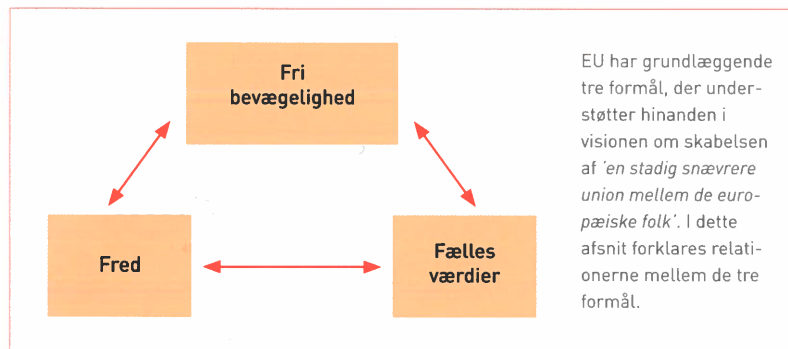
1.1 Hvad er EU's formål?

I dette afsnit lærer du om grundtankerne bag EU-samarbejdet, og hvorfor dette samarbejde har udviklet sig til at omfatte både flere politikområder og flere medlemslande.

EU kan sammenlignes med en klub eller en forening med vedtægter, der er nedskrevne regler for foreningens formål og medlemmernes rettigheder og pligter. EU's vedtægter fremgår af EU's traktat, der siden den første, Rom-traktaten fra 1957, er blevet ændret i alt seks gange. Den nuværende hedder Lissabon-traktaten og blev vedtaget i 2007. Traktaten er blevet ændret i takt med EU's udvikling, men det grundlæggende formål med samarbejdet har siden begyndelsen været *"en proces hen imod en stadig snævrere union mellem de europæiske folk (...)"* (Lissabon-traktatens artikel 1). Formålet med en snævrere union er, at samarbejdet skal *"fremme freden, sine værdier og befolkningernes velfærd"* (Lissabon-traktatens artikel 3). Kort sagt kan EU's formål sammenfattes med de 3 f'er: *fred, fri bevægelighed og fælles værdier*.

Figur 1.1.1:

EU-samarbejdets grundlæggende formål

Tekstboks 1.1.1:

Integration i bredden og i dybden

For at fremme EU's overordnede formål er samarbejdet siden begyndelsen løbende blevet udvidet i bredden og i dybden. Når vi taler om **integration i bredden**, henviser det til, at EU-samarbejdet er blevet udvidet til at omfatte flere og flere politikområder, og at antallet af medlemslande er vokset. Når vi taler om **integration i dybden**, henviser det til, at samarbejdet inden for de enkelte politikområder er blevet mere detaljeret og forpligtende for medlemslandene.

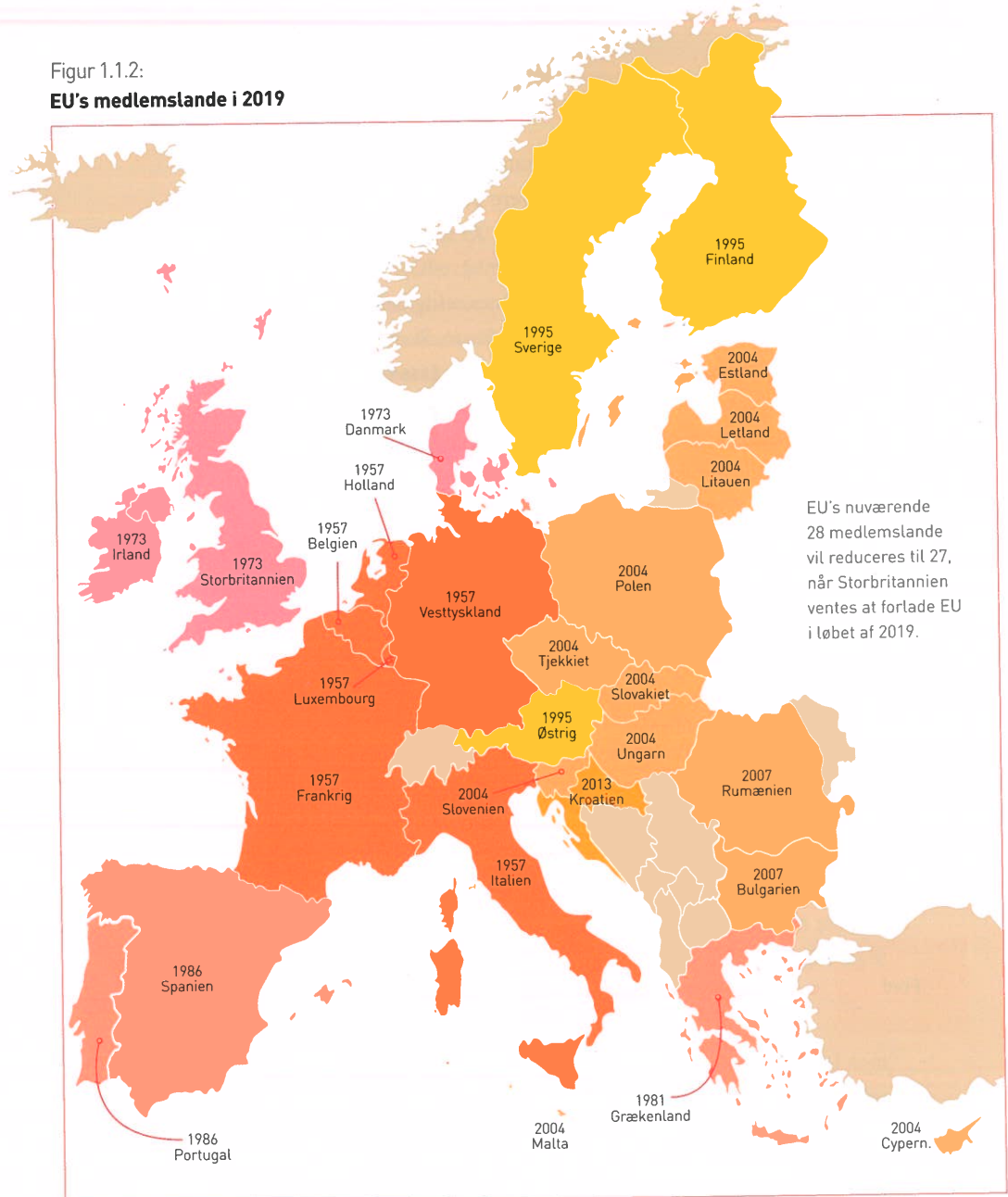
Integration i bredden

Når integrationsprocessen udvides til samarbejde inden for nye politikområder, eller når der optages nye medlemslande.

Integration i dybden

Når integrationsprocessen styrkes inden for eksisterende samarbejde om politikområder.

Figur 1.1.2:
EU's medlemslande i 2019

EU's formål om fred og fri bevægelighed

Når vi i dag ser på EU-samarbejdet, hvor de europæiske lande handler sammen frem for at gå i krig med hinanden, kan vi tænke, at det virker naturligt. Når man ser på Europas historie, er det dog ikke særlig naturligt, at det er gået sådan. Det er omvendt historisk helt enestående, at Europas lande i dag har glemt fortidens grænsestridigheder og i stedet har tilladt fri bevægelse på tværs af grænser samt givet politiske, økonomiske og sociale rettigheder til hinandens borgere som unionsborgere.

Det nuværende EU-samarbejde har sine rødder i årene efter Anden Verdenskrig, hvor der blandt ledende politiske kræfter i Frankrig og det daværende Vesttyskland var stærk opbakning til etablering af et nyt europæisk samarbejde for at sikre freden i Europa. I 1952 indgik seks lande derfor et samarbejde om fælles kontrol med deres produktion af kul og stål, som på det tidspunkt var de to vigtigste ressourcer til militær oprustning. Ud over Frankrig og Vesttyskland deltog også Italien samt Holland, Belgien og Luxembourg.

Samarbejdet om kul og stål blev hurtigt en succes, og allerede i 1957 besluttede de seks lande at udbygge samarbejdet for at skabe et fælles marked for industri- og landbrugsprodukter. De aftalte at afskaffe told på disse varer, når de blev handlet mellem landene, mens de indførte fælles toldsatser på importerede varer fra lande uden for det fælles marked. Derudover lovede de deltagende lande at arbejde for at fjerne hindringer, så varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft kunne bevæge sig frit på tværs af medlemslandenes grænser. Principperne om **fri bevægelighed** og den fælles **toldunion** har været bærende for udviklingen af den fælles handel fra oprettelsen af De Europæiske Fællesskaber (EF) i 1957 og frem til det EU, som vi kender i dag.

De økonomiske fordele ved EF-samarbejdet blev hurtigt tydelige for Storbri-

Fri bevægelighed

Et princip, der skal tilstræbe, at varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft kan bevæge sig uden begrænsninger på tværs af medlemslandene.

Toldunion

Handelssamarbejde, hvor told på handelsvarer ophører inden for toldunionen, mens fælles vedtagne toldsatser opretholdes over for lande uden for toldunionen.

★ Rom-traktaten underskrives 25. marts 1957 af statscheferne fra de seks lande: Frankrig, Vesttyskland, Italien, Holland, Belgien og Luxembourg.

EU's nuværende 28 medlemslande vil reduceres til 27, når Storbritannien ventes at forlade EU i løbet af 2019.

2004
Cypern.

e lande handler sammen virker naturligt. Når man at det er gået sådan. Det i dag har glemt fortidens så tværs af grænser samt hinandens borgere som

tannien, Irland og Danmark, der allerede i 1960'erne søgte om medlemskab, men først blev optaget den 1. januar 1973. Da Grækenland, Portugal og Spanien i 1970'erne overgik fra militærdiktaturer til demokratier, søgte de også om optagelse i EF. Grækenland blev medlem i 1981, og Portugal og Spanien blev medlemmer i 1986. Knap 30 år efter vedtagelsen af Rom-traktaten havde EF leveret på målsætningen om at sikre freden i Vesteuropa gennem et fælles marked, som var attraktivt for nye medlemslande at blive en del af.

★ Valgplakater fra valgkampen op til folkeafstemningen i 1972 om Danmarks medlemskab af EF.

Indre marked
Politisk samarbejde om harmonisering af regler, der garanterer den fri bevægelighed.

Hvor 1950'erne og 1960'erne var præget af økonomisk fremgang og optimisme i Europa, skulle 1970'erne og 1980'erne blive præget af økonomisk stilstand og tilbagegang. For at sætte gang i væksten indgik EF-landene i 1987 en aftale om at opgradere det fælles marked til at blive et reelt **indre marked**. Dette indebærer fjernelsen af alle lov- og handelsmæssige barrierer for bevægeligheden af varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft inden den 1. januar 1993.

Siden indførelsen af EU's indre marked har EU's borgere oplevet et markant større udbud af varer og tjenesteydelser. Det indre marked har skabt øget konkurrence mellem virksomhederne i medlemslandene, hvilket har bidraget til lavere priser for de europæiske forbrugere. Det indre marked giver også fælles forbrugerrettigheder, så der gælder samme regler for reklamation på varer, der er købt i et andet medlemsland. EU's forbrugerrettigheder gælder eksempelvis for billetter købt hos det franske flyselskab Air France, et par sko købt på den tyske hjemmeside Amazon.de eller et premium-abonnement hos den svenske musiktjeneste Spotify.

For producenterne betyder den fri bevægelighed til gengæld, at de kan producere overalt i EU og kan sælge deres varer uden at skulle hente særlige tilladelser hos myndighederne i hvert medlemsland. Derudover har både europæiske virksomheder og forbrugere gavn af at kunne handle toldfrit inden for EU's toldunion (se figur 1.1.3).

søgte om medlemskab, id, Portugal og Spanien ; søgte de også om op- al og Spanien blev med- ktaten havde EF leveret n et fælles marked, som

om Danmarks medlem-

fremgang og optimisme økonomisk stilstand og lene i 1987 en aftale om marked. Dette indebar evægeligheden af varer, år 1993.

gere oplevet et markant ked har skabt øget kon- hvilket har bidraget til rarked giver også fælles klamation på varer, der der gælder eksempelvis et par sko købt på den ement hos den svenske

ngæld, at de kan produ- hente særlige tilladelser r både europæiske virk- frit inden for EU's told-

Figur 1.1.3:

EU's indre marked og toldunion

EU's indre marked sikrer den fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, kapital og personer på tværs af medlemslandene. Varer, der importeres fra eksempelvis USA og Kina, skal leve op til EU's regler for at kunne sælges i det indre marked. EU's toldunion betyder, at EU-landene handler toldfrit med hinanden og har fælles toldsatsler på handel med lande uden for EU.

EU's toldunion

Tekstboks 1.1.2:

Hvordan fungerer EU's indre marked?

Harmonisering af regler

EU laver fælles regler for det indre marked gennem harmonisering, hvor medlemslandene skal sikre, at deres virksomheder lever op til de fælles vedtagne minimumstandarder for varers kvalitet og indhold. På grund af EU's harmoniserede standarder har for eksempel amerikansk-producerede kyllinger, der er vasket i klor i overensstemmelse med amerikansk fødevarelovgivning, ikke adgang til det europæiske marked. Harmoniseringen kan ske ved, at EU laver en fælles lov, eller ved at medlemslandene gensidigt anerkender hinandens standarder. Princippet om gensidig anerkendelse betyder, at et EU-land som udgangspunkt ikke kan forbyde, at varer eller tjenesteydelser sælges i det pågældende EU-land, hvis de lovligt kan sælges i et andet EU-land.

Undtagelser på miljø- og fødevarerområdet

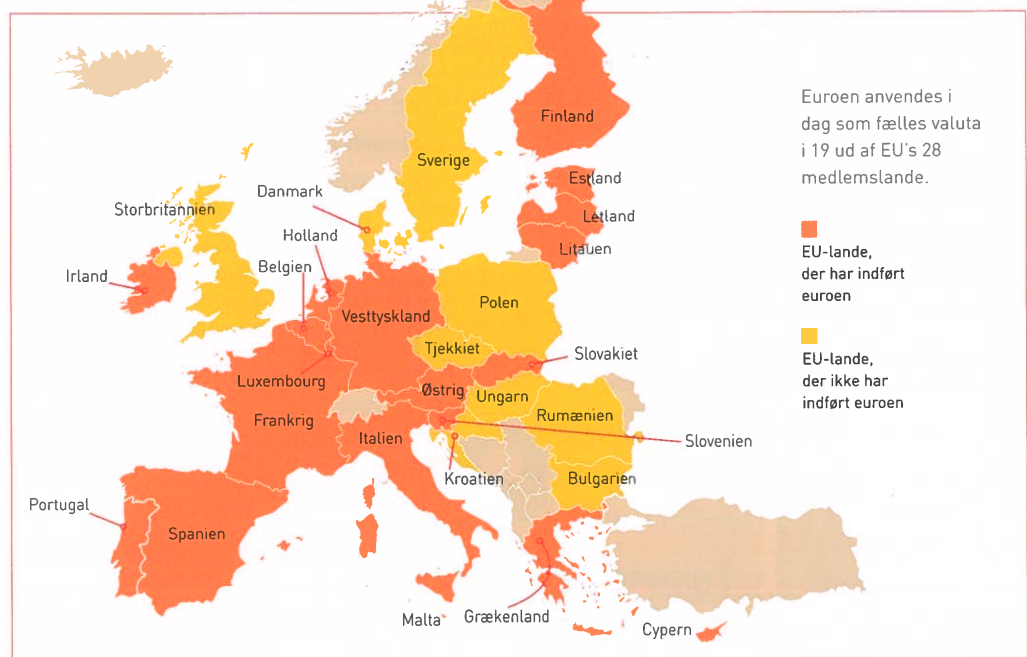
Et medlemsland kan kræve undtagelser fra EU's regler, hvis det sker ud fra særlige hensyn til miljø eller menneskers sundhed i det pågældende land. Denne regel kaldes EU's miljøgaranti. Danmark har med denne regel blandt andet indført en dansk lov, så kødpålæg solgt i Danmark må indeholde et lavere niveau af tilsætningsstoffet nitrit end i de øvrige EU-lande. På miljøområdet har EU faktisk bidraget til at hæve danske miljøstandarder. En opgørelse fra Miljøministeriet i 2006 viste, at EU i perioden 1994 til 2005 vedtog i alt 187 nye regler på miljøområdet, hvoraf 81 af dem bidrog til at styrke beskyttelsen af Danmarks natur og miljø, to af dem påvirkede naturen negativt og de resterende 104 reelt ikke gjorde nogen forskel.

Harmonisering

Fælles regler inden for fremstilling, markedsføring og salg af varer. Reglerne kan enten vedtages i EU eller i hvert medlemsland med krav om gensidig anerkendelse af hinandens standarder.

Figur 1.1.4:

EU-lande, der har indført euroen som valuta

Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS)

Samarbejde mellem medlemslande af EU samt Norge, Island og Lichtenstein. Samarbejdet giver EØS-medlemmer adgang til EU's indre marked, men ikke indflydelse på det indre markeds regler.

En række europæiske lande har valgt at blive en del af det indre marked uden at være medlemmer af EU. Det drejer sig om Norge, Island og Lichtenstein, der er medlemmer af **Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, EØS**, samt Schweiz, der har forhandlet sig til en række aftaler med EU svarende til reglerne for EØS-samarbejdet. Som en del af det indre marked er disse lande forpligtet på, at EU's regler løbende implementeres i deres egen lovgivning. Derfor gælder langt det meste inden for EU's lovgivning om det indre marked i såvel EØS-landene som i Schweiz, herunder reglerne om den fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft. Ved at stå uden for EU-samarbejdet deltager landene dog ikke i udarbejdelsen af EU's love og regler.

EU's formål om fri bevægelighed og fælles værdier

Som led i vedtagelsen af det indre marked i 1987 blev EF-landene enige om at udvide samarbejdet fra at have fokus på handel til et bredere og dybere politisk samarbejde. Det nye samarbejde skiftede navn fra De Europæiske Fællesskaber (EF) til Den Europæiske Union (EU) og blev indført med vedtagelsen af Maastricht-traktaten i 1992. Skiftet fra et fællesskab til en union markerede symbolsk, at EU skulle være både et økonomisk og et værdibaseret samarbejde. Dette skulle lede til, at medlemslandenes borgere ville udvikle et følelsesmæssigt bånd til såvel deres eget land som til Den Europæiske Unions fælles værdier.

Et synligt bevis på målet om en politisk union skulle være en fælles valuta,

Euroen anvendes i dag som fælles valuta i 19 ud af EU's 28 medlemslande.

- EU-lande, der har indført euroen
- EU-lande, der ikke har indført euroen

euroen, der skulle indføres som en **Økonomisk og Monetær Union (ØMU)**. Indførelsen af euroen skulle først og fremmest understøtte den fri bevægelighed ved at gøre betalinger for varer og tjenesteydelser lettere og derved øge samhandlen. Derudover skulle euroen fungere som et synligt symbol på fællesskab mellem EU's borgere, der nu kunne bevæge sig frit rundt i unionen uden at skulle veksle penge undervejs. Euroen blev indført den 1. januar 2002 og er i dag fælles valuta for 19 ud af EU's nuværende 28 medlemslande. Danmark er som bekendt et af de lande, der valgte at bevare kronen som valuta.

Med de stigende udvekslinger af varer, tjenesteydelser, kapital og personer over grænser, stod EU-samarbejdet over for nye spørgsmål med hensyn til at håndtere retslige spørgsmål mellem personer eller virksomheder fra forskellige medlemslande: Hvilket medlemslands regler gælder ved skilsmisse? Når en borger handler med en virksomhed i et andet medlemsland og bliver snydt? Når en person har begået noget strafbart i et andet medlemsland, end hvor personen har statsborgerskab? Disse er spørgsmål, der kræver samarbejde mellem medlemslandene for at kunne garantere retssikkerheden for europæiske borgere og virksomheder. Politikområdet blev døbt **Retlige og Indre Anliggender (RIA)** og er siden vokset til at blive et afgørende område for EU's samarbejde om blandt andet flygtninge, terrorisme, grænseoverskridende kriminalitet på tværs af medlemslandene samt **Schengen-samarbejdet** (se tekstboks 1.1.3).

Økonomisk og Monetær Union (ØMU)
Samarbejdet om euroen som EU's fælles valuta, hvor de deltagende lande koordinerer deres nationale økonomiske politik, mens den monetære politik (penge- og valutapolitikken) føres af Den Europæiske Centralbank i Frankfurt.

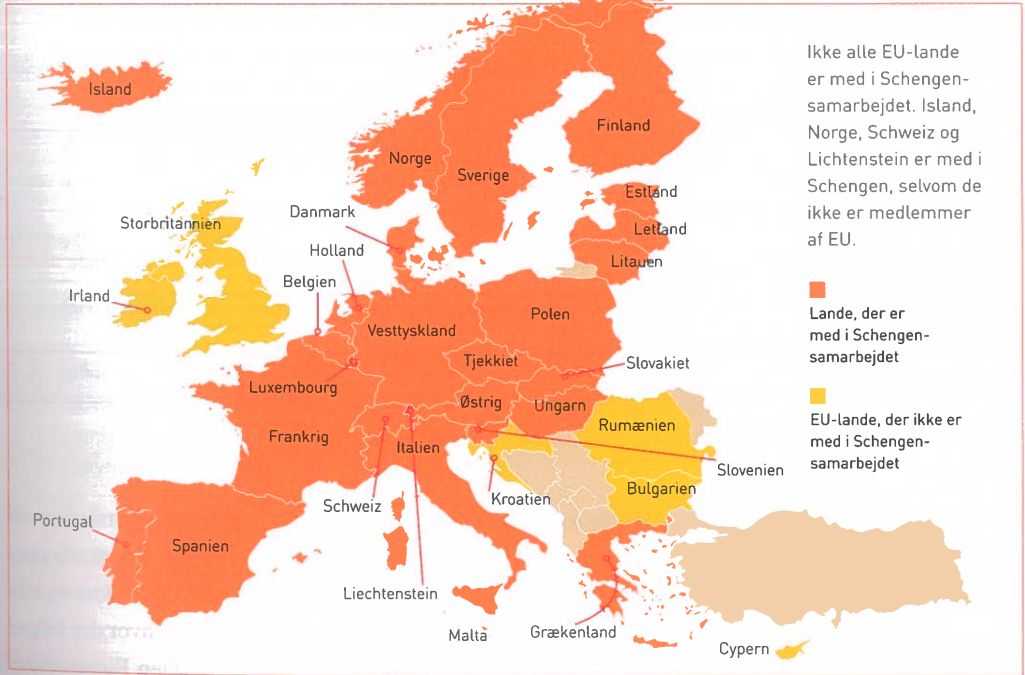
Retlige og Indre Anliggender (RIA)
Vedrører samarbejde om blandt andet asyl, grænsekontrol, politi og retsvæsen.

Schengen
Samarbejde om fælles ydre grænsekontrol for de deltagende lande og fravær af grænsekontrol mellem de deltagende lande.

et indre marked uden at og Lichtenstein, der er jdsområde, EØS, samt EU svarende til reglerne lisse lande forpligtet på, ing. Derfor gælder langt såvel EØS-landene som r varer, tjenesteydelser, let deltagere landene dog

r
EF-landene enige om at dere og dybere politisk Europæiske Fællesska- ørt med vedtagelsen af il en union markerede ørdibaseret samarbejde. vikle et følelsesmæssigt nions fælles værdier. ø være en fælles valuta,

Figur 1.1.5: **Lande, der deltager i Schengen-samarbejdet**

Hvad betyder Schengen-samarbejdet for det indre marked?

Hvad er Schengen-samarbejdet?

Når du har været på ferie i Barcelona, Berlin eller Budapest, skal du ikke vise pas, når du lander i en lufthavn i Danmark. Det skyldes Schengen-samarbejdet, der har medført nedlæggelsen af den permanente grænsekontrol mellem de lande, der er omfattet af Schengen-området. Kun ved rejser ind og ud af Schengen-området skal der tjekkes pas.

Hvilke lande er med i Schengen-samarbejdet?

Aftalen om samarbejdet blev underskrevet i byen Schengen i Luxembourg i 1985 og er siden 1995 blevet gradvist indført af de fleste EU-lande samt ikke-EU-landene Norge, Island, Lichtenstein og Schweiz. EU-Landene Kroatien, Cypern, Rumænien og Bulgarien arbejder endnu på at leve op til betingelserne for at blive optaget i Schengen, mens Storbritannien og Irland ikke deltager på grund af et retligt forbehold på området.

Hvilken betydning har Schengen-samarbejdet for den fri bevægelighed i EU?

Schengen-samarbejdets åbne grænser bidrager dagligt til at gøre den fri bevægelighed lettere for de europæere, der hvert år foretager over 1,25 milliarder rejser inden for Schengenområdet. Heraf rejser de 1,7 millioner dagligt som pendlere på tværs af landegrænser. Derudover nedbringes transporttiden for varer, så en lastbil med eksempelvis tomater fra Spanien eller tulipaner fra Holland ikke skal holde i lange køer ved hver grænseovergang op til et dansk supermarked.

Hvorfor har nogle lande valgt midlertidigt at genindføre grænsekontrol?

I 2015 og 2016 førte en øget tilstrømning af flygtninge og migranter til EU til, at flere medlemslande, herunder Danmark, valgte at indføre midlertidig grænsekontrol i strid med Schengen-reglerne. Danmark har sammen med flere af disse lande valgt at fastholde grænsekontrollen, fordi de frygter terror i deres lande. Det har rejst debatten i både Danmark og EU, hvorvidt den fri bevægelighed i EU kan fungere, hvis medlemslandene fastholder den nationale grænsekontrol.

Unionsborgerskab

Vedttaget i 1992 som et supplement til det nationale statsborgerskab, der giver EU-borgere de samme rettigheder, når de flytter sig på tværs af medlemslandene.

Maastricht-traktaten fra 1992 indførte også det såkaldte **unionsborgerskab**, som et supplement til det nationale statsborgerskab. Unionsborgerskabet skulle rent symbolsk markere, at EU's borgere ikke alene ses som produktionsfaktorer, når de bevæger sig over grænser, men også som borgere i en union, hvor der følger såvel politiske som sociale rettigheder med. Samtidig blev Den Europæiske

Menneskerettighedskonvention (EMRK), vedtaget af **Europarådet** i 1950, skrevet ind i traktaten.

Overordnet søgte Maastricht-traktaten at levere rammerne for et tættere politisk samarbejde i EU, hvor den fri bevægelighed skulle fremmes gennem udviklingen af fælles værdier. Danmark valgte som det eneste af de daværende 12 medlemslande at afvise Maastricht-traktaten ved en folkeafstemning i juni 1992. Det gav efterfølgende behov for en særlig aftale mellem EU og Danmark, der kunne fortsætte i EU med fire forbehold (den såkaldte Edinburgh-aftale). Hvad disse fire forbehold går ud på og betyder for Danmarks tilknytning til EU, uddybes i bogens afsnit 1.4.

Tekstboks 1.1.4:

Den fri bevægelighed til debat

Hvordan påvirker arbejdskraftens fri bevægelighed arbejdsmarkederne i de vesteuropæiske medlemslande?

Den fri bevægelighed har omfattende og meget forskellige konsekvenser for medlemslandenes økonomier og arbejdsmarkeder. Blandt andet har danske fagforeninger inden for det faglærte og ufaglærte arbejdsmarked talt om *social dumping*, når arbejdstagere fra andre EU-lande gerne arbejder til en højere løn i Danmark, end de kan få i deres hjemland, og derved presser lønnen i Danmark nedad. Fri bevægelighed øger konkurrencen på arbejdsmarkedet, hvilket giver virksomhederne et bedre udvalg af ansøgere, som til gengæld skal gøre en større indsats for at få job. I det store billede har det indre marked øget samhandelen og derved også skabt vækst og beskæftigelse i EU, men konkurrencen har samtidig medført, at jobs er flyttet og folk er blevet fyret.

Hvordan påvirker arbejdskraftens fri bevægelighed arbejdsmarkederne i de østeuropæiske medlemslande?

I de østeuropæiske medlemslande har arbejdstagere bekymret sig over vandrede arbejdstagere fra de østeuropæiske medlemslande, men i Østeuropa ser man det også som et problem, at kvalificeret arbejdskraft forlader landene – et såkaldt *brain drain*. Siden Rumænien kom med i EU i 2007, er 3,6 millioner personer, svarende til 16 procent af dette lands befolkning, flyttet til andre EU-lande. De senere års økonomiske vækst i Polen har dog fået mange polske arbejdstagere til at vende hjem, samtidig med at blandt andet Dansk Arbejdsgiverforening udtrykker bekymring for mangel på arbejdskraft i Danmark.

Europarådet

Organisation med 47 medlemmer, heriblandt EU's medlemslande og Rusland. Dannet i 1950 med fokus på fremme af menneskerettigheder, demokrati og retsstat i medlemslandene. Organisationen råder over Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der afgør sager om medlemslandenes overholdelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Social dumping

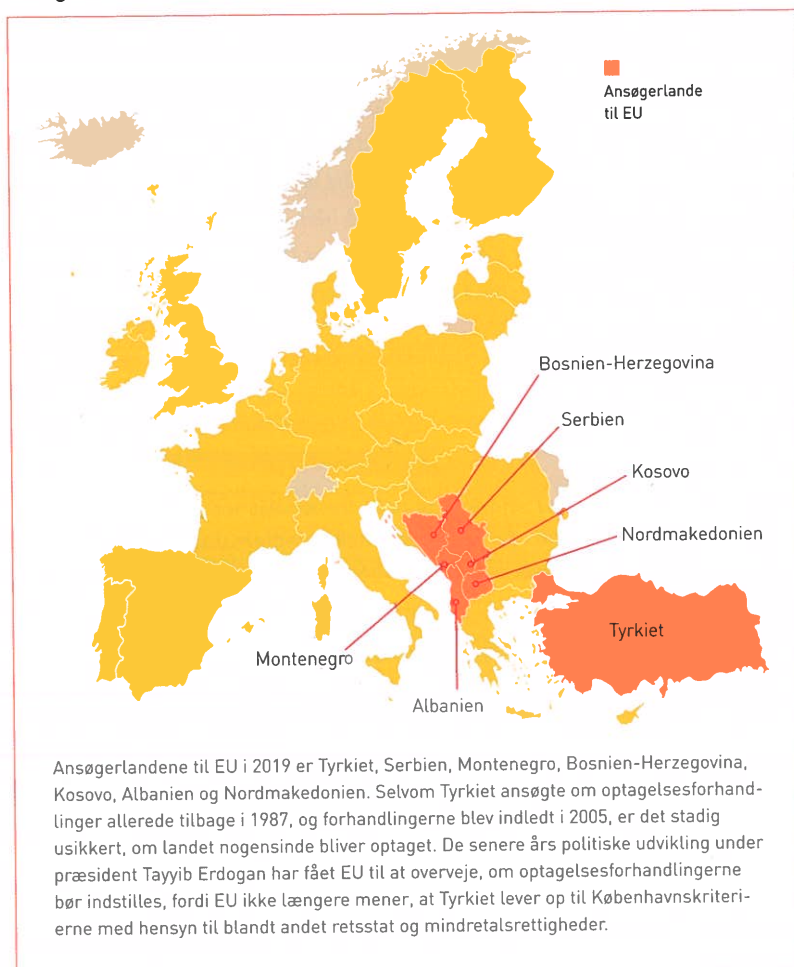
Når udenlandske arbejdstagere arbejder i Danmark med ringere løn- og arbejdsvilkår end deres danske kolleger.

Brain drain

Når et land oplever 'hjerneflugt' af veluddannet arbejdskraft til andre lande, hvor løn- og arbejdsvilkår er bedre end i hjemlandet.

Figur 1.1.6:

Ansøgerlande til medlemskab af EU

Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik (FUSP)

Samarbejde, der skal koordinere medlemslandenes udenrigspolitik, så de forfølger de samme udenrigs- og sikkerhedspolitiske mål. Samarbejdet rummer også medlemslandenes forsvarspolitik.

Warszawa-pagten

Militæralliance oprettet i 1956 mellem Sovjetunionen og de kommunistiske lande i Øst- og Central-europa. Alliancen blev opløst i 1991 i forbindelse med afslutningen på Den Kolde Krig.

EU's formål om fred og fælles værdier

Ud over at styrke EU-samarbejdet indadtil rummede Maastricht-traktaten også ambitioner om at styrke EU-samarbejdet udadtil. Gennem et tættere samarbejde om en **Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik (FUSP)** skulle medlemslandene på sigt kunne 'tale med én stemme' og handle som aktør i international politik. Det indebar også ambitioner om et tættere forsvarssamarbejde, så EU kunne påtage sig et større ansvar i forbindelse med fredsskabende operationer rundt i verden. Disse nye ambitioner hang tæt sammen med konsekvenserne af Berlinmurens fald den 9. november 1989 og Sovjetunionens efterfølgende opløsning i december 1991. Efter det tidligere Østtysklands genforening med Vesttyskland til et samlet Tyskland, og afslutningen på den kolde krig, ønskede nu hele 15 europæiske lande optag i EU, hvoraf de 10 af landene tidligere havde være del af **Warszawa-pagten**.

■ Ansøgerlande til EU

Bosnien-Herzegovina

Serbien

Kosovo

Nordmakedonien

Tyrkiet

Bosnien-Herzegovina, som optagelsesforhandlinger i 2005, er det stadig politiske udvikling under optagelsesforhandlingerne til Københavnskriterierne.

afaastricht-traktaten også om et tættere samarbejde mellem medlemslandene på den internationale politik. Det betyder, så EU kunne påtage sig operationer rundt i verden. Medlemslandene af Berlinmurens fald og opløsning i december 1991 blev Vesttyskland til et samlet land. De hele 15 europæiske lande blev del af Warszawa-pagten.

De fem andre ansøgerlande var Sverige, Finland, Østrig, Cypern og Malta.

På et møde i København i december 1993 blev EU-landene enige om, at optagelsesforhandlingerne med de nye lande skulle ske ved, at ansøgerlandene skulle leve op til en række kriterier, der blev døbt **Københavnskriterierne** (se tekstboks 1.1.5). Sverige, Finland og Østrig blev optaget allerede i 1995, fordi de i forvejen levede op til Københavnskriterierne. Omvendt tog det knap ti års forberedelser og forhandlinger, før de øst- og centraleuropæiske ansøgerlandene sammen med Malta og Cypern kunne optages i 2002. Det skete på endnu et topmøde i København, hvor den danske statsminister, Anders Fogh Rasmussen, hilste landene med ordene: *"Warmly welcome to our family. Our new Europe is born."* Den store udvidelsesrunde blev døbt Østudvidelsen og medførte, at EU fra 1. januar 2004 nu også inkluderede Polen, Ungarn, Tjekkiet, Slovakiet, Slovenien, Estland, Letland, Litauen, Malta og Cypern. Dog blev det på mødet også besluttet, at to ansøgerlande, Rumænien og Bulgarien, endnu havde hjemmearbejde at gøre i forhold til Københavnskriterierne og derfor først skulle optages fra 2007.

Tekstboks 1.1.5:

Krav til lande, der søger om optagelse i EU

Ethvert europæisk land kan blive optaget i EU, hvis det lever op til følgende tre overordnede kriterier:

1. Det politiske kriterium: Landet skal have stabile demokratiske institutioner, som garanterer retsstatsforhold, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal.
2. Det økonomiske kriterium: Landet skal have en velfungerende markedsøkonomi, der kan håndtere konkurrencen i EU.
3. Det retslige kriterium: Landet skal have kapacitet til at administrere EU's mange love og regler, herunder acceptere målet om en politisk, økonomisk og monetær union (euroen).

Når et ansøgerland lever op til disse kriterier, får det status af kandidatland. Her starter en proces, hvor landet skal implementere alle EU's love og regler i sin egen lovgivning, før det kan optages i EU.

Vedtagelsen af Københavnskriterierne gav EU-samarbejdet en fælles identitet ud over at være et økonomisk samarbejde, fordi det nu blev tydeligt, at EU har fælles værdier byggende på et **liberalt demokratisk grundlag** med respekt for retsstat, menneskerettigheder og etniske mindretals rettigheder. Disse værdier skal fremover efterleves af eksisterende og kommende medlemslande (se tekstboks 1.1.6).

Københavnskriterierne

Navnet på en række politiske og økonomiske betingelser, som ansøgerlande skal opfylde for at blive optaget i EU.

Liberal demokrati

En demokratisk styreform, der lægger vægt på statens beskyttelse af individets frihed og grundlæggende rettigheder.

Tekstboks 1.1.6:

EU's værdigrundlag bygger på liberalt demokrati

Med vedtagelsen af den seneste traktat for EU-samarbejdet i 2007, Lissabon-traktaten, er EU's liberale demokratiske værdier yderligere tydeliggjort med traktatens artikel 2:

"Unionen bygger på værdierne respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Dette er medlemsstaternes fælles værdigrundlag i et samfund præget af pluralisme, ikke-forskelsbehandling, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling mellem mænd og kvinder."

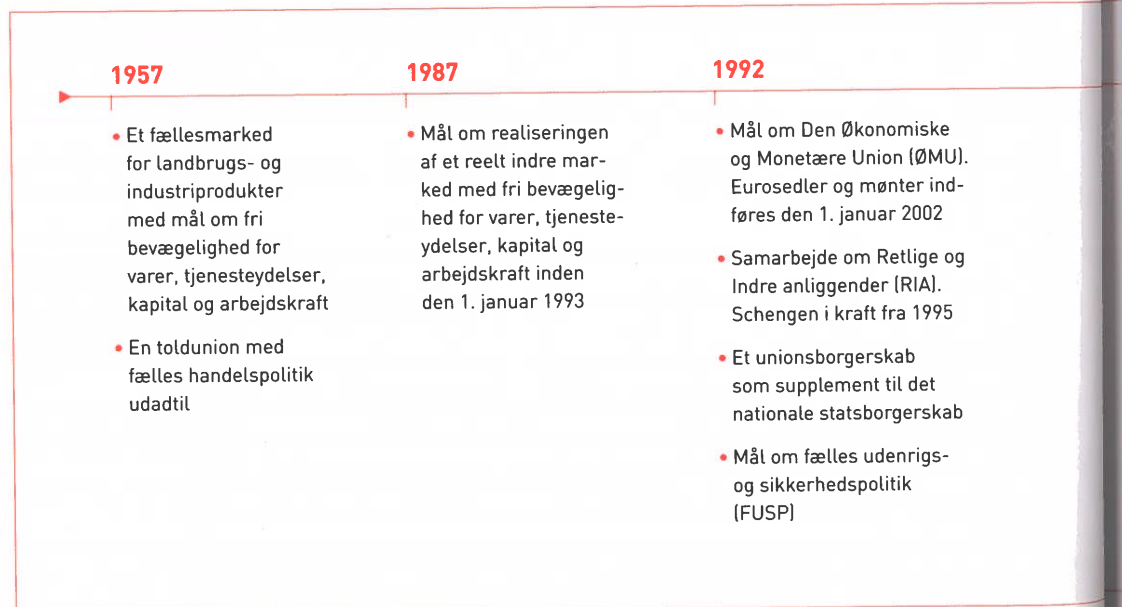
Derudover er EU-borgeres rettigheder uddybet med vedtagelsen af Chartret for grundlæggende rettigheder, hvor medlemslandene kan sanktioneres, hvis de ikke overholder dem.

Chartret for grundlæggende rettigheder

Politisk erklæring om de rettigheder for EU's borgere, som EU's institutioner og medlemslande skal overholde.

Figur 1.1.7:

Oversigt over indførelsen af udvalgte af EU's centrale politikområder

Opsamling på afsnittet

Tjek din forståelse af afsnittet ved at besvare følgende opgaver:

- a. Hvad kendetegner EU som et økonomisk samarbejde?
Diskutér, hvilke fordele og ulemper medlemslandene oplever gennem det indre marked.
- b. Hvad kendetegner EU som et værdibaseret samarbejde?
Diskutér, i hvilken grad det indre marked ville kunne fungere uden samarbejde om euroen, unionsborgerskabet samt de retlige og indre anliggender.
- c. Hvad kendetegner EU som et sikkerhedsmæssigt samarbejde?
Diskutér, hvilke konsekvenser det ville have haft for den politiske udvikling i Europa, hvis EU ikke havde gennemført Østudvidelsen.
- d. Diskutér, hvordan EU efter din mening bør vægte økonomisk, værdibaseret og sikkerhedsmæssigt samarbejde. Hvad skal fylde mere på bekostning af det andet? Og hvilke konsekvenser kan vægtningen tænkes at medføre?

Du kan finde yderligere opgaver til afsnittet på bogens hjemmeside.

1993

- Københavnskriterierne for ansøgerlande til medlemskab af EU

2007

- Fælles mål for energi- og klimapolitik
- Charter for borgernes grundlæggende rettigheder gøres retligt bindende for medlemslandene